

Dodatkowy, dobrowolny system emerytalny w Polsce

Synteza Raportu

opracowanego przez zespół pod kierunkiem Wiktora Wojciechowskiego
w składzie: Barbara Liberda Joanna Rutecka Jan Stefanowicz z zespołem

Warszawa, czerwiec 2016 r.

- Pomimo istnienia różnych zachęt podatkowych oraz perspektywy relatywnie niskich emerytur w relacji do ostatnich wynagrodzeń w przyszłości, w 2015 r. w ramach PPE, IKE i IKZE istniało jedynie 742 tys. aktywnych kont, które były zasilane jakimkolwiek składkami. Po ponad 15 latach od reformy emerytalnej w dedykowanych produktach III filarowych zgromadzono jedynie 17,3 mld zł, czyli niecały 1% PKB.
- Doświadczenia międzynarodowe wskazują, że wprowadzenie automatycznego zapisu pracowników do dodatkowych planów emerytalnych (pracowniczych lub indywidualnych) z możliwością ich ewentualnej rezygnacji (pod pewnymi warunkami) pozwala w relatywnie krótkim czasie znacząco zwiększyć odsetek osób dodatkowo oszczędzających na emeryturę.
- Dodatkowy, dobrowolny system emerytalny w Polsce powinien mobilizować do gromadzenia oszczędności na emeryturę zwłaszcza osoby o niskich dochodach. Z dotychczasowych preferencji przewidzianych w III filarze korzystają natomiast w Polsce głównie osoby zamożne.
- Aż 68% Polaków deklaruje gotowość do dodatkowego oszczędzania na emeryturę pod warunkiem, że ich indywidualne wpłaty byłyby uzupełniane dopłatami od pracodawców lub z budżetu państwa.
- Głównym elementem konstrukcyjnym dodatkowego, dobrowolnego systemu emerytalnego są Indywidualne Plany Emerytalny (IPE), czyli konta, na których będą ewidencjonowane i pomnażane dodatkowe oszczędności emerytalne uczestników.
- W nowym systemie powinni uczestniczyć wszyscy pracownicy najemni niezależnie od rodzaju zawartej umowy (umowa o pracę regulowana przepisami kodeksu pracy, umowa cywilnoprawna) i osoby prowadzące działalność gospodarczą. Włączenie do systemu dokonywałoby się w drodze automatycznego zapisu z możliwością ewentualnej rezygnacji.
- Instytucje prowadzące IPE muszą oferować wystandaryzowane produkty certyfikowane przez Komisję Nadzoru Finansowego. Proponuje się, aby jedyną opłatą w IPE była prowizja za zarządzanie w wysokości nie większej niż 0,5% aktywów rocznie. W kolejnych latach, pod warunkiem zakładanego wzrostu uczestnictwa w nowym systemie do 70%, maksymalny poziom tej prowizji powinien być stopniowo obniżany docelowo do 0,2% aktywów.

- ZUS byłby odpowiedzialny zarówno za zbieranie dodatkowych składek emerytalnych razem z obowiązkowymi składkami na ubezpieczenie społeczne, jak i następnie za nieodpłatne przekazywanie ich do instytucji prowadzących IPE.
- Przewiduje się dwa podstawowe źródła finansowania IPE: indywidualna składka pracownika lub przedsiębiorcy (1% dochodu netto w pierwszym roku funkcjonowania IPE i 2% dochodu netto w latach następnych) oraz dopłata kwotowa z budżetu państwa w wysokości składki indywidualnej wpłacanej przez pracownika, ale nie większej niż 50 zł miesięcznie. Proponuje się także jednorazową „dopłatę powitalną” w kwocie 300 zł z budżetu państwa dla osób przystępujących do IPE po raz pierwszy. IPE mogą być także zasilane dodatkowymi wpłatami od pracodawców na identycznych zasadach, jakie obowiązują w PPE.
- Wpłaty indywidualne, z budżetu państwa i ewentualne, dodatkowe wpłaty pracodawców muszą być ewidencjonowane na oddzielnych subkontach w IPE.
- Proponuje się, aby gromadzenie oszczędności w IPE było zwolnione z podatku od zysków kapitałowych, a same wypłaty – niezależnie od ich formy – także zwolnienie z podatku dochodowego i składki zdrowotnej jednakże pod warunkiem, że wypłaty te następują po osiągnięciu przez uczestnika ustawowego wieku emerytalnego.
- Po osiągnięciu wieku emerytalnego każdy uczestnik IPE będzie miał prawo do wypłaty wszystkich środków zgromadzonych w swoim IPE w wybranej przez siebie formie. Preferowanym rozwiązaniem jest wypłata programowana lub jednorazowa.
- Jedynym ograniczeniem dobrowolności w systemie IPE jest sytuacja, w której świadczenie wyliczone na podstawie stanu indywidualnych kont emerytalnych w systemie powszechnym dla osoby w wieku emerytalnym spełniającej wymogi stażu pracy będzie niższe od emerytury minimalnej. Wówczas gwarantowane ustawowo wyrównanie z budżetu państwa podwyższające świadczenie do poziomu emerytury minimalnej w pierwszej kolejności będzie finansowane z subkonta IPE, na którym są zaewidencjonowane dopłaty budżetowe wraz z wypracowanymi zyskami.
- Osoby oszczędzające w ramach IPE mogą wycofać część lub całość środków zgromadzonych w swoim IPE przed osiągnięciem wieku emerytalnego, jednak w takim przypadku przysługuje im wyłącznie prawo do wypłaty środków pochodzących z ich indywidualnych wpłat wraz z wypracowanymi zyskami. Wielkość tych środków jest przed wypłatą pomniejszana o podatek od zysków kapitałowych. Wypłaty nie byłyby jednak opodatkowane PIT.
- Uczestnik IPE, który zarabia przeciętne wynagrodzenie w gospodarce z 45 letnim stażem pracy może w wieku 67 lat otrzymać jednorazowo ponad 52 tys. zł (warunki 2016 r.) lub wybrać wypłatę programowaną, która zwiększy jego dochód z emerytury podstawowej o ok. 15%.

**Towarzystwo
Ekonomistów
Polskich**

- Bieżące obciążenie budżetu państwa z tytułu dopłat będzie rosło z ok. 1,46 mld zł w pierwszym roku do 4,42 mld zł w roku szóstym i latach następnych (tj. z 0,08% do 0,23% PKB). Po uruchomieniu IPE w przewidzianym kształcie i przy docelowym 70% udziale uprawnionych, roczny strumień dodatkowych oszczędności emerytalnych będzie wzrastał z ok. 2,3 mld zł w pierwszym roku do ponad 10 mld zł od piątego roku od wprowadzenia IPE (w warunkach cen z 2016 r.).

Projekt sfinansowany ze środków Fundacji PZU

